

Een gesprek over verbindend verduurzamen met intermediairs en de RLI

Vrijdag 17 januari 2020

Georganiseerd door

welkom op de tuin!

Ze zijn onmisbaar. Die ene persoon in de wijk met een visie en ambitie én de kracht om deze te delen en aan te laten sluiten bij dat wat er speelt. Ze worden intermediairs genoemd; mensen die een ster zijn in het leggen van verbindingen in de wijk. In Nederland heb je er veel. Enkele van deze mensen zijn op 17 januari door het LSA bij elkaar gebracht op verzoek van de RLI.

Doel was om met raadsleden van het RLI in gesprek te gaan over **verbindend verduurzamen**. Hoe doe je dat? Waar loop je tegenaan? En wat is essentieel voor succes?

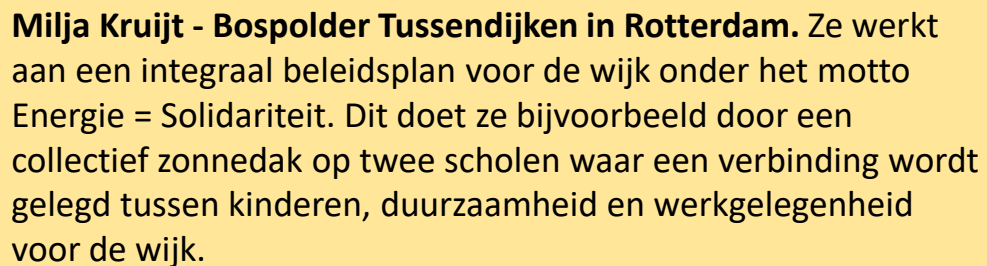
Achtergrond van dit gesprek: De RLI organiseert verschillende activiteiten ter verdieping van het concept verbindend verduurzamen. Dit alles ter voorbereiding op het congres Verbindend verduurzamen op 26 maart 2020.

Het gesprek vond plaats bij Food for Good, een bewonerstuin in de Utrechtse wijk Kanaleneiland. In deze tuin wordt met wijkbewoners en mensen uit een kwetsbare doelgroep groente, fruit en kruiden verbouwd. Een deel van de oogst gaat naar iedereen die meehelpt. Een ander deel van de oogst wordt verkocht. Zo voorzien we de wijk van gezond voedsel. Daarnaast vormt de tuin een groene oase in de wijk waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en werkervaring kunnen opdoen.

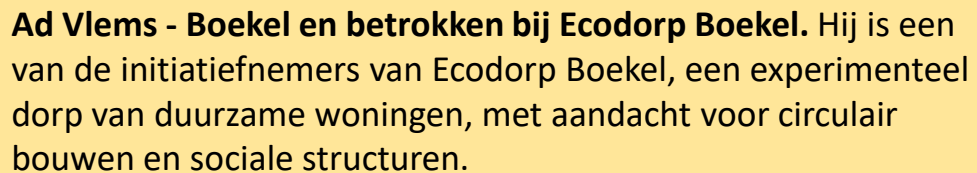
De intermediairs met wie we spraken

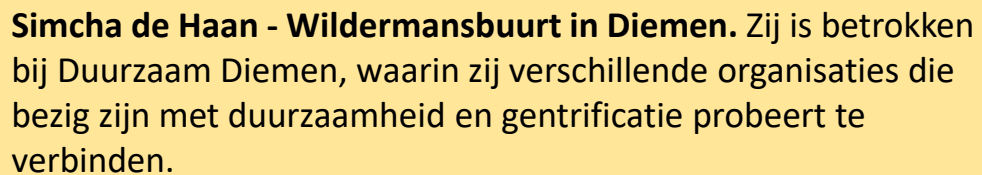
Aad Verkleij - Oostelijk Haven gebied in Amsterdam. In hun buurthuis organiseert hij diverse laagdrempelige projecten gericht op duurzaamheid en ontmoetingen, onder andere een weggeefkraam en een naaicafe.

Milja Kruijt - Bospolder Tussendijken in Rotterdam. Ze werkt aan een integraal beleidsplan voor de wijk onder het motto Energie = Solidariteit. Dit doet ze bijvoorbeeld door een collectief zonnedak op twee scholen waar een verbinding wordt gelegd tussen kinderen, duurzaamheid en werkgelegenheid voor de wijk.

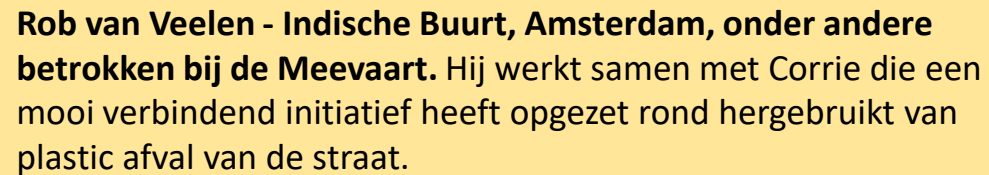
Ad Vlems - Boekel en betrokken bij Ecodorp Boekel. Hij is een van de initiatiefnemers van Ecodorp Boekel, een experimenteel dorp van duurzame woningen, met aandacht voor circulair bouwen en sociale structuren.

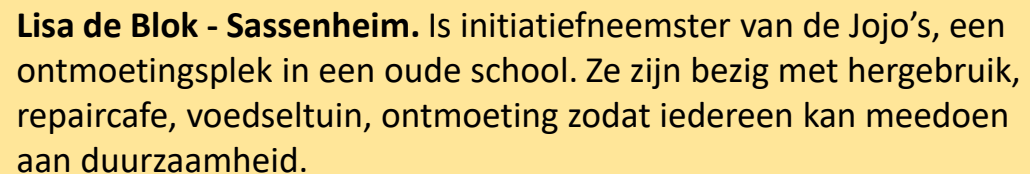
Simcha de Haan - Wildermansbuurt in Diemen. Zij is betrokken bij Duurzaam Diemen, waarin zij verschillende organisaties die bezig zijn met duurzaamheid en gentrificatie probeert te verbinden.

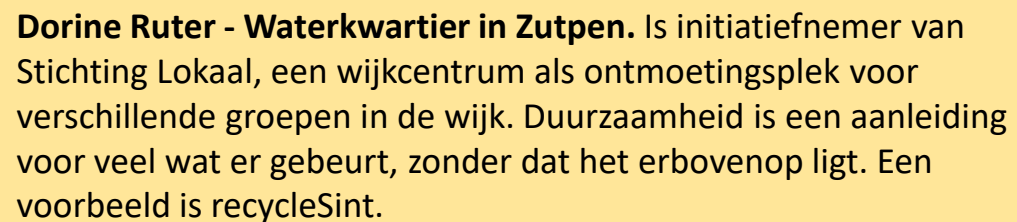
Jolanda van Looij - Spijkerkwartier in Arnhem. Zij is betrokken bij het buurtgroen bedrijf in de wijk. Door verbinding te leggen met actuele thema's, parkeerproblematiek en hittestress, worden plannen ontwikkeld om de wijk te verduurzamen en te vergroenen.

Rob van Veelen - Indische Buurt, Amsterdam, onder andere betrokken bij de Meevaart. Hij werkt samen met Corrie die een mooi verbindend initiatief heeft opgezet rond hergebruikt van plastic afval van de straat.

Lisa de Blok - Sassenheim. Is initiatiefneemster van de Jojo's, een ontmoetingsplek in een oude school. Ze zijn bezig met hergebruik, repaircafe, voedseltuin, ontmoeting zodat iedereen kan meedoen aan duurzaamheid.

Dorine Ruter - Waterkwartier in Zutphen. Is initiatiefnemer van Stichting Lokaal, een wijkcentrum als ontmoetingsplek voor verschillende groepen in de wijk. Duurzaamheid is een aanleiding voor veel wat er gebeurt, zonder dat het erbovenop ligt. Een voorbeeld is recycleSint.

Kenmerken van intermediairs

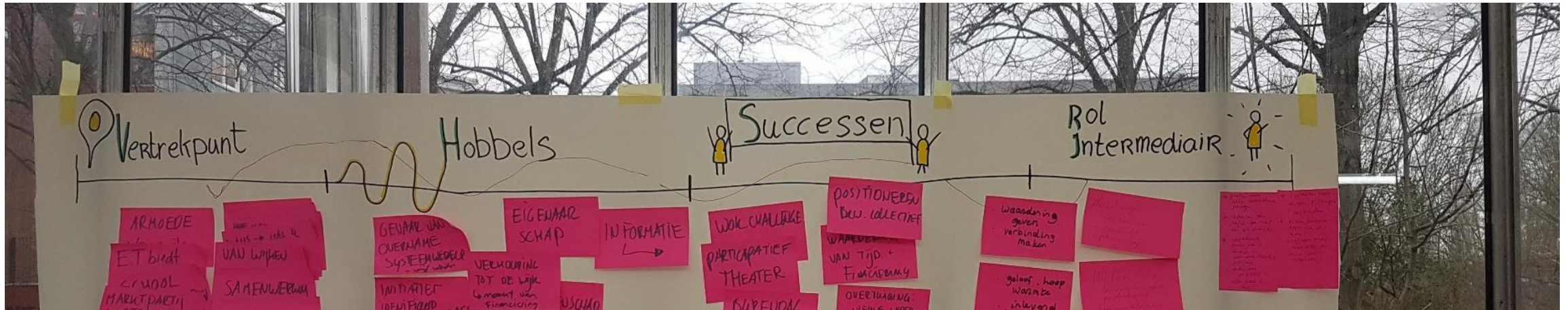
Intermediairs zijn mensen die verbindingen leggen in wijken. Dit vinden zij zelf kwaliteiten van een echter verbinder/intermediair in de wijk:

- Zien wie er buiten de boot valt
- Empathisch en inlevingsvermogen hebben
- Inspireren en motiveren
- Stabiliteit en continuïteit bieden
- Faciliteren, in staat stellen dat anderen iets kunnen doen
- Een waakhond van organische groei
- Doen wat nodig is
- Verhalen kunnen vertellen
- Veel koffie kunnen drinken
- Met iedereen in gesprek kunnen gaan (bewoners, organisaties, overheden)

Onderlinge kennisdeling

Intermediairs hebben behoefte aan kennisdeling en een netwerk van gelijkgestemden. Het is prettig en soms noodzakelijk om een netwerk om je heen te hebben die jou als intermediair weer kunnen voeden. Die snappen wat je doet. Dit is goed voor je eigen motivatie en je brede kijk op dingen.

Wat leren we van intermediairs in wijken over verbindend verduurzamen?

❖ **Starten én de kunst van groeien**

Sterke motivatie, verhalen vertellen en koppelingen maken

❖ **Aansluiten bij de wijk**

Vertrek vanuit wat er is, dat creëert draagvlak en sterke verbindingen

❖ **Er is niet 1 soort duurzaamheid**

Zorg voor een divers aanbod en zoek het algemene belang

❖ **Gelijkwaardige samenwerking**

Ken je eigen kracht en wees je bewust van je verhouding tot de systeemwereld. Het is tijd voor nieuwe wederkerigheid.

❖ **Geldstromen in de wijk**

Geld heeft effect op de verhoudingen in de groep, de buurt en tussen de betrokken partijen

❖ **Delen van successen**

Er is altijd reden voor een feestje

Initiatieven beginnen altijd met een **gevoel van noodzaak (vaak van de intermediair)** en een persoonlijke drive om dingen te veranderen.

Identificeer de problemen in de buurt om daartussen koppelingen te kunnen maken en draagvlak te vergroten. *“Hoe meer problemen hoe groter de kans om iets te verzilveren”*

“Het is de kunst om jezelf als initiatiefnemer soms op een tweede plan te zetten. En kunnen zeggen tegen anderen: wat een goed idee!”

Handelingsperspectief motiveert. *“Veel mensen willen graag iets doen en de handen uit de mouwen steken, bijvoorbeeld tegels wippen voor een geveltuintje.*

De kunst om je drive te delen en te laten groeien heeft te maken met het **persoonlijk maken en dichtbij brengen** van abstracte problemen. *“Het gaat om een goede balans zoeken tussen de stip op de horizon en het overdragen/podium”*

Creëer een verhaal, en ga dit verhaal vertellen. *“Corrie had een verhaal (hergebruik van plastic – op straat) en is dit verhaal gaan vertellen, en blijven vertellen en gaan delen. En nu kent iedereen in de wijk het ‘Corrie-momentje’, het moment dat je een plastic van de grond oprapt om even bij Corrie langs te kunnen gaan”.*

Starten, en de kunst om het te laten groeien

De kennis van de intermediair over wie er in de wijk wonen en wat men belangrijk vindt is essentieel. Deze **lokale kennis** gaat ook over de aanwezige organisaties en instituties in de wijk. Een goede intermediair **vertrekt vanuit wat er is**, doet daar onderzoek naar en stelt telkens de vraag wat kan dat betekenen, hoe kan dat bijdragen, wie kan ervan profiteren?

Heel veel koffiedrinken! *“Veel koffie drinken helpt om te horen wat er echt leeft en waar mensen zelf ook aan bij willen dragen.”*

“De overheid heeft soms een te belerende toon bij ‘lagere klasse’, waardoor veel weerstand en wantrouwen ontstaat; vanuit de eigen kring benaderen werkt beter.”

Ga het gesprek aan met je buurtgenoten. *“Goed luisteren is een kunst, mensen vertellen graag als er echt geluisterd wordt”.*

Organiseer ontmoetingen in de wijk; een wok-challenge, een buurtfeest, buurtcamping, etc. Ontmoeting creëert **begrip en collectieve herinneringen.**

Aansluiten bij de wijk

Niet iedereen is geïnteresseerd in het brede thema duurzaamheid. Maar bewoners maken zich bijvoorbeeld wel zorgen over zwerfvuil, een prettige ontmoetingsplek of voldoende parkeergelegenheid. Zoek naar de interessante verbindingen tussen urgente vragen en een duurzame visie.

Zorg voor een veilige plek waar iedereen kan meepraten. *“Informatieverstrekking zorgt er voor dat men een zelfde kennisniveau heeft dat is basis voor veiligheid”*

“Negatieve energie is ook energie, een teken van betrokkenheid. Ik zie dat als positief want iemand maakt zich druk om zijn of haar omgeving”

Heb ook oog voor de **verschillende belevingen van het begrip duurzaamheid.** Voor een bepaalde groep mensen is duurzaamheid een Tesla, zonnepanelen of een warmtepomp. Voor een andere groep mensen gaat het over delen, kledingruilen of moestuinieren. Dit vraagt een andere benadering en een andere taal. Zoek raakvlakken, heb oog voor de verschillen en pas daar je aanpak/aanbod op aan. *“Wij hebben heel veel gesprekken gevoerd in de buurt om van het eigen belang een algemeen belang te maken”.*

Energie raakt **iedereen.** *“Het gaat over je huis, over koken, over je financiën. Creëer gedeelde kansen die aansluiten op wat mensen echt belangrijk vinden. Wij zetten ons in voor collectieve oplossingen.”*

“De bewoners die in de overlevingsstand staan hebben geen ruimte en/of tijd om betrokken te zijn, dat vergt aandacht en tijd”.

Er is niet 1 soort duurzaamheid

Het thema duurzaamheid biedt mogelijkheden om na te denken over een **nieuwe wederkerigheid** tussen bewoners en overheid. *“Tijd van iemand in loondienst lijkt soms veel meer van waarde dan de tijd van iemand die een vrijwillige bijdrage levert”.*

Een **gelijkwaardige samenwerking** heeft o.a. met percepties van professionaliteit te maken en de waardering daarvan. *“Er zit altijd meer professionaliteit buiten dan in het gemeentehuis”.*

“Soms is regelgeving geen belemmering, als je zo experimenteel bent als het ecodorp, wil iedereen meewerken om toestemming te geven om uitzondering toe te staan”

“Het project is gaan rollen door samenwerking met de gemeente. Omdat er ruimte bij de gemeente kwam om aan te sluiten bij de plannen in de wijk.”

Gelijkwaardig samenwerken 1/2

Bewustzijn van de verhoudingen tot de 'systeemwereld' is ook aangehaald door de intermediairs. *“Er is een gevaar voor initiatieven dat je je teveel identificeert met de systeemwereld; dat je volledig aanpast aan werkprocessen en doelen”. “Er is ook een gevaar van 'overname'; dat de gemeente met je initiatief wegloopt en je bij wijze van spreken na een tijdje voor je eigen initiatief een aanbesteding moet doen en verliest van marktpartijen”*

Waar veel intermediairs mee te maken krijgen in het **goed organiseren** van hun initiatief om in gesprek te kunnen gaan met diverse betrokken partijen. *“Wees een gesprekspartner van de gemeente.”*

Om goed te kunnen samenwerken heb je als bewonerscollectief **duidelijke doelstellingen** nodig. *“Eigen bewonersagenda als koers. Systeem mag mee doen op onze voorwaarden”*

Gelijkwaardig samenwerken 2/2

Wel of niet subsidie van een gemeente is een vraag waar veel intermediairs mee worstelen. Het is een blijk van waardering als je het wel krijgt. Het is vaak ook noodzakelijk. Maar het kan vertragen, afhankelijk maken en heeft effect op de verhoudingen in de bewonersorganisatie en in de wijk. *“Mijn buurtbewoners moeten van weinig rondkomen, ik kan niet oprecht samenwerken als ik daarvoor betaald word”.*

Afhankelijkheid kan zitten in ad-hoc financiering of tijdelijke huurcontracten. *“Woningbouwvereniging biedt ruimte aan, maar voor hoe lang?”*

2 visies op betaalde krachten in een initiatief.

“Doordat wij betaald worden en een verdienmodel hebben kunnen wij ons werk doen.”
“Iedereen is bewust vrijwillig bij ons, en daardoor is iedereen even verantwoordelijk. Als iedereen gelijk is dan kan je elkaar ook ergens op aanspreken. Vraag is: gaan mensen sneller dingen zelf doen als er geen eindverantwoordelijke is die betaald wordt?”

Wat staat voorop: winst of welzijn?

Ondernemerschap kan zorgen voor stabiliteit, maar kan ook ten koste gaan aan het sociale doel van het initiatief. **Bijvoorbeeld de keuze voor gratis koffie of niet?** *“Er is een spanning tussen ondernemerschap en welzijn voor de wijk. Als je geld wilt verdienen, laat je mensen 2,50 voor een kop koffie betalen, maar als je mensen wil binnenhalen in je buurthuis en laagdrempelig wil zijn mag de koffie niets kosten. Daar moet je over nadenken.”*

Geldstromen in de wijk

Mensen worden enthousiast van successen. **Vier successen, hoe klein ze ook zijn.** Zoek de korte termijn positieve ontwikkelingen. *“Er is altijd reden voor een feestje.”*

Het laten zien van cijfers is ingewikkeld (hoe en wat tel je dan?) en wat laat het eigenlijk zien? In veel van het werk van intermediairs wordt juist de **impact van persoonlijke verhalen** duidelijk. *“Het gaat vaak om kleine persoonlijke successen die aanspreken en zo belangrijk zijn voor verandering. Delen!”*

“Een plek in de duurzame top 100 of een nominatie voor een appeltje van oranje of in de Nederland Helpt campagne. Deze nominaties laten de waarde zien aan een breder publiek.”

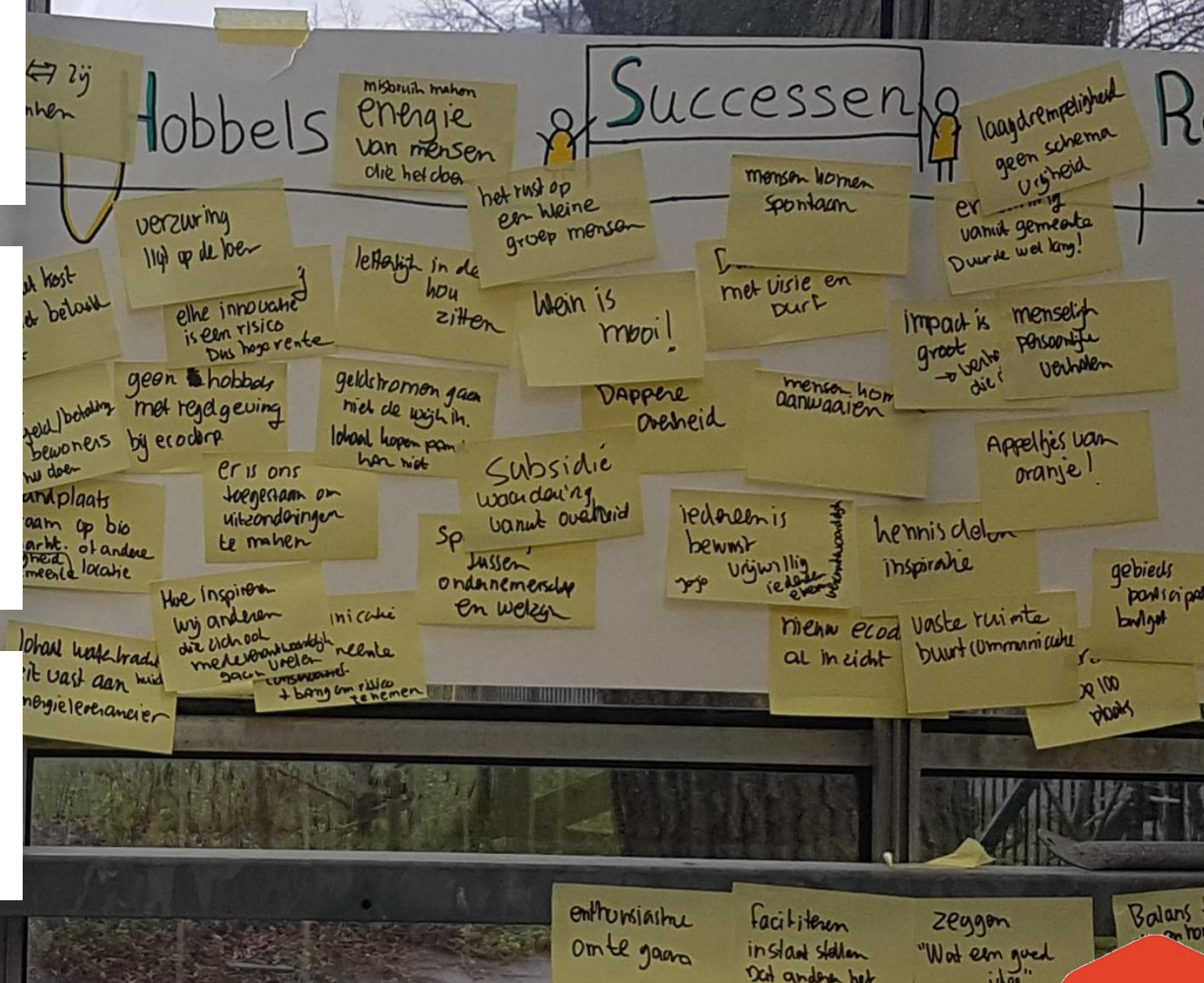
“Zorgen dat je zelf plezier hebt in je werkzaamheden, pas dan gaan mensen meedoen”

Successen delen

Verbindend verduurzamen gaat over relaties, samenwerken, ontmoeting. Mensen die goed op de hoogte zijn van wat er aanwezig is in de wijk en daarin verbindingen kunnen leggen zijn cruciaal voor het slagen van duurzame initiatieven in de wijk.

Duurzame opgaven zijn complexe uitdagingen maar als je vanuit verbindingen te werk gaat biedt het kansen voor individuen (bewoners), voor de lokale democratie (samenwerking en betrokkenheid) en de samenleving in zijn geheel (uitvoeren van duurzame acties).

Wil je bewonersinitiatieven in de lead zetten in de duurzame opgaven, dan vraagt dit ook veel van de systeemwereld. Vormen van een nieuwe wederkerigheid zijn daarin het uitproberen waard.

Tot slot

Met dank aan: Food For Good, de 8 intermediairs en de RLI. Marieke Koot en Annerike Hekman hebben de bijeenkomst vormgegeven en het verslag gemaakt namens het LSA.